

Franckesche Stiftungen zu Halle

Hugonis Grotii De Jure Belli ac Pacis Libri Tres

Grotius, Hugo

Jenae, 1680

CAPUT XXIV.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

[urn:nbn:de:gbv:ha33-1-188571](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:gbv:ha33-1-188571)

absit, ob negotii ipsius gravitatem, quæ omnino talis est, ut causis probabilibus non contenta, quam maxime evidentes requirat.

5. At iustum si accipimus, quoad effectus quosdam juris, certum est, bellum hoc sensu iustum utrimque dari, ut ex iis apparebit quæ de bello publico solenni infra à nobis dicentur. Sic enim & sententia non ex iure lata & possessio sine iure habent quosdam juris effectus.

† c. 3. lib. 3. &
supr. c. 17. §.
19. lib. 2.

CAPUT XXIV.

Monita de non temere etiam ex iustis causis suscipiendo bello.

I. Jus sepe remittendum ut bellum vitetur:

II. Maxime ius ad poenas:

III. Præsertim à rege lesio.

IV. Etiam cura sui & suorum abstinentium sepe bello.

V. Regule prudentiæ circa electionem bonorum.

VI. Exemplum in deliberatione inter

studium libertatis & pacis: qua interitio populi evitetur.

VII. A poenis exigendis abstinere debere qui non multo sit validior.

VIII. Restare ut bellum non sit suscipiendum nisi ex necessitate:

IX. Aut ex maxima causa cum maxima occasione.

X. Bellorum mala ob oculos posita.

I. I.

Quamquam instituti, quod de iure belli inscriptum est, pars proprie non videtur exsequi, quid circa bellum virtutes aliæ præcipiant aut svadeant, obiter tamen obviam eundem est error, ne quis existimet, ubi ius satis compertum est, statim aut oportere bellum suscipi aut semper etiam licere. Contra enim evenit, ut plerumque magis pius rectumque sit de iure suo cedere. Nam nostræ quoque vitæ curam honeste & deferri, ut alterius & vitæ & salutis perpetuæ quantum in nobis est, consulamus, supra suo loco dictum est. Maxime autem Christianis hoc convenit, qui in eo perfectissimum Christi imitantur exemplum, qui pro nobis adhuc impiis & infestis mori voluit, Rom. V, 6. Quod ipsum multo etiam magis nos excitat, ne res nostras aut nobis debitas persequamur cum tanto aliorum incommodo, quantum secum ferunt bel-
la. †

Vid. de Jure
belli, n. 14.
& 33.
† L. II. c. 1. §. 8.

2. * Non ob quamvis causam talem bellum suscipiendum & Aristoteles monet, & Polybius. Nec à veteribus laudatus Hercules, quod Laomedonti & Augiæ arma intulit ob non solutam laboris mercedem. Dion Præsensis in ea oratione, quæ est de bello & pace, non hoc tantum, ait, quæri solere εἰ συμβέβηκεν ἀδίκημα & τῶν οἷς ἀναδύναι πολέμειν, an injuria accepta sit ab his, de quibus bello petendis agitur, sed etiam πηλίκον ἢ τῶτο συμβέβηκός, quanti aestimandum sit id, quod accidit.

† h. c. §. XI.
Pol. Lib. IV.
Rhet. ad Alex.
c. 3. Paul. L. V.

Non

Non ob quamvis causam talem bellum suscipiendum) Seneca svaforia V. Gallio dixit, bellum suscipiendum fuisse pro libertate, pro conjugibus, pro liberis: pro re supervacua & nihil nocitura si fieret, non esse suscipiendum. Plus aliquid Apollonius dixit Regi Babylonie apud Philostratum libr. 23. *ἡ καὶ τὸ μὴ δεῖν ὑπὲρ κωμῶν, ὧν μείζους κέρηται τάχα καὶ ἰδιώται Δαφνέας* *ὑπὲρ ῥωμαίων, καὶ πόλεμον ἔσθ' ὑπὲρ μεγάλων ἀγέρων* Addidit vero, non oportere cum Romanis disputare de vicis, quibus majores privati saepe possident, ad bellum vero ne ob magnas quidem venire causas. Josephus altero libro adversus Appionem de popularibus suis: *ἔπε τιν' ἀνδρῶν ἡσυχασμὸν ὅτι τὸ πλεῖς ἀρετῆς χάριν πλεονεξίας, ἀλλ' ὅτι τὸ τὰς νόμους Δαφνιάσειν, πὰς γὰρ ἄλλων ἐλαττώσεις περὶ τὸν ὑπομύοντες, ἐπειδὴ ἴνες ἡμᾶς τὰ νόμιμα κτείναν ἀναγκάζουσι, τότε καὶ ὅσα δύναμιν ἀγέρωνται πλεῖς καὶ μέγας τ' ἐχθρῶν συμφορῶν ἐγκατεπερὶμυ.* *Nec nostri fortunadinem exercent, ut suas res augeant, sed ut leges ipsi maneant. cetera igitur damna ferentes leniter, ubi sunt, qui nos à legibus cogant discedere, tunc etiam supra vires bella sumimus, & ad ultima nostra mala duramus.*

II. 1. Ad penas vbro mittendas multa sunt, quæ nos hortantur. Videamus quam multa patres in filiis dissimulant; quæ de re dissertatio est Cicero-nis apud Dionem Cassium. Pater, * ut Seneca ait, nisi multe & magna iniuria patientiam devicerunt, nisi plus est, quod timet, quam quod damnat, non accedet ad decretorium stylum: unde non multum discrepat Phineidi dictum, recitante Diodoro Siculo: *μηδὲνα πατέρας λαβεῖν παρ' ἡν ἐκείνους πτωχίας, εἰ μὴ τὸ μέγεθος τ' ἀδικημάτων ὑπερβῇ τοῦ φυσικῆν τ' ἰστέον εἰς τέκνα φιλοστοργίαν: & illud Andronici Rhodii, εἰδὲς πατρὸς ἀφίσταται & ἡμ', εἰ μὴ ὑπερβαλόντως εἴη μοχθηρόν.*

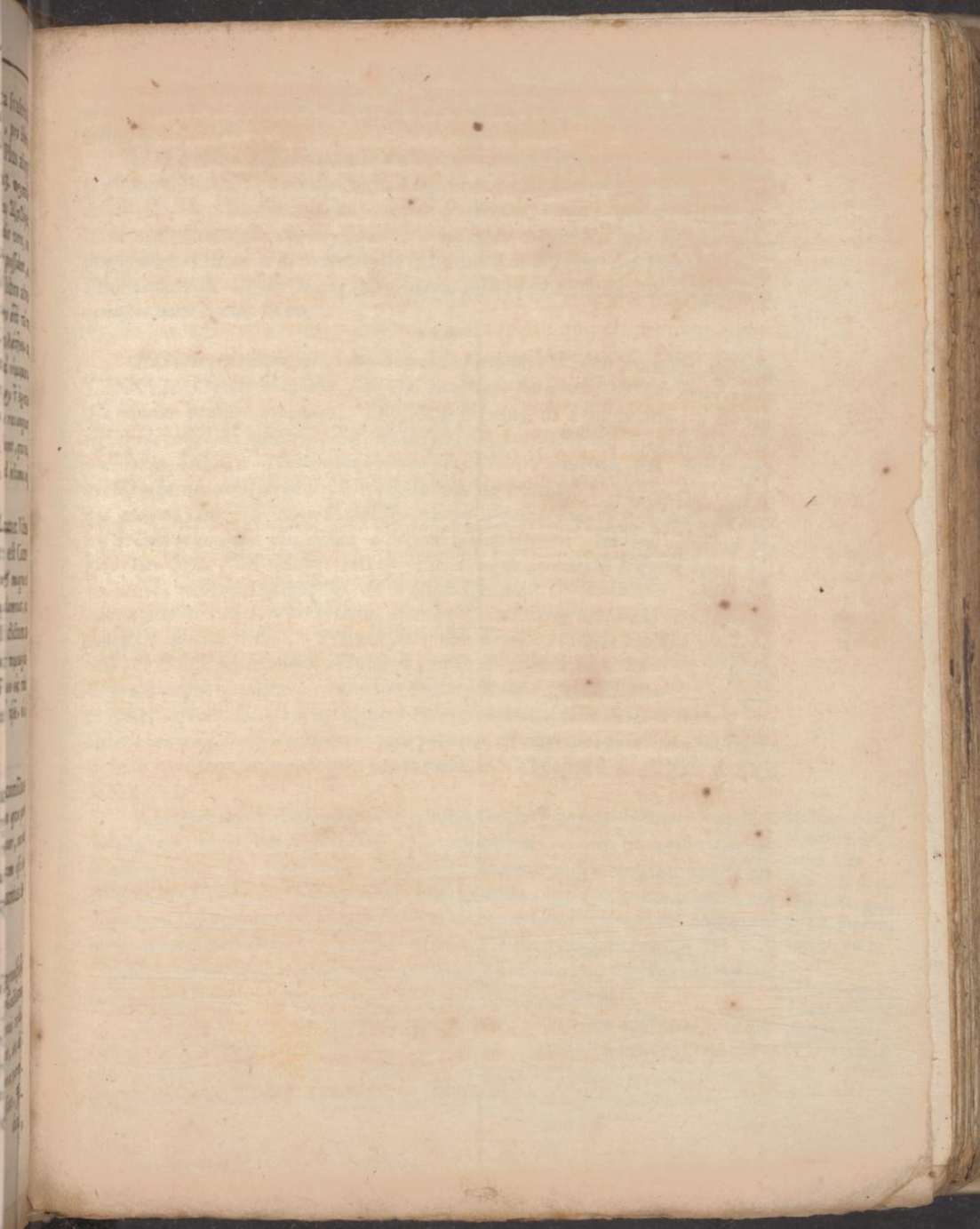
Ut Seneca ait) de clementia I. cap. 14. Augustinus patri in consilio as-sidens de filio, qui in patricidio deprehensus esset, dixit: *relegandum quo patri videretur. Non cullenum non serpentes, non carcerem decrevit: memor, non de quo censeret, sed cui in consilio esset, mollissimo genere poena contentum esse debere patrem dixit.* Verba sunt Senecæ eodem libro capite 15. Terontius Andria Act. V. Sc. III. v. ult:

Pro peccato magno paululum supplicii satis est patri.

Philo Act. I. Sc. 1. ait: *πατέρας ἀπειρήσεις χειραλίζειν τ' ἡν, ἀποχοινίζοντας αὐτὸς τ' οἰκίας καὶ συσχεύας, ὅταν τιν' ἐκ φύσεως θετήν καὶ ὑπερβαλόντως εὐνοίαν ἢ ἐν ἐκείνοις μοχθηρίαις κατὰ κρητήσεων, Patres abdicationis tristitia verba pronuntiant, filiosque à domo sua & omni cognatione abruptunt, ita dum ubi amorem illum, quem ingentem ac super omnia eximium natura paren-tibus indidit, filiorum improbitas vicit, Cicero pro Ligario: Ignoscite, Ju-dices,*

Phil. p. 506 Bii-
Act. I. p. 166. d.
sc. 1.

Lib. V.

dict.
fale
per
imp
han
pre
fimi
con
LXX
eff
au
ue
ma
co
no
go
po
ne
po
im
fer
la
ca
vic
&
dal
im
Giu
im
hu
Ch
lu
ran
ory
ste

dices, erravit; lapsus est; non putavit; si unquam post hac. ad parentem sic agi solet.

2. At quisquis alium punire vult, * rectoris, id est patris quodammodo, personam suscipit: quo respiciens Augustinus ad Comitem Marcellinum: Imple, inquit, Christiane iudex, pii patris officium. Pittaci dictum laudat Julianus Imperator: ὅς τὴν συγγνώμην τῆς πατρὸς παρέπεμψε, qui veniam paterne praeferebat. Libanius in oratione de seditione Antiochena: qui Deo, inquit, similis esse vult, ἀφ' οὗ τῆς πατρὸς χαίρειν μάλλον ἢ λαμβάνων, magis gaudet condonatione quam pœna.

Rectoris, id est patris, quodammodo personam sustinet) Seneca epistola LXXXVII. Clementia alieno sanguini tanquam suo parcat, & scit homini non esse homine prodigè utendum. Diodorus Siculus in Fragmentis: & δὲ τὰς ἀμαρτησάντας οὐ πάντας τρέψας κολάζειν, ἀλλὰ τὰς ὅτι τοῖς ἡμαρτημένοις μὴ μετὰ δόξα σκομῆς. Non omnes omnino qui deliquere puniendi sunt, sed ii quos male factorum nihil pœnit. Chrysostomus de statuis VI. μαρτυροῦσαν οἱ ἄνθρωποι πάντες, ὅτι ὁ ὁ Χρῆστος φέρεται πᾶσαι ἐξουσίαι δυνάμεις χαλινῶν. δόξασόν σ' ὁ θεὸς ὅτι, τοῖς συνδούλοις αἰφύς τὰ ἀμαρτήματα, ἵνα καὶ αὐτὸς σε δόξασιν μεζόνως, ἵνα ἡμετέροις σοι καὶ τῶν τῆς κρείσσεως ἡμετέραν δείξῃ τὸ ὄμμα καὶ χαλινῶν, ταύτης μεμνημένους σ' ὁ Φιλανθρωπίας. Discant omnes, qui à fide nostra sunt extranei, reverentiam, quæ Christo exhibetur tantam esse, ut cuilibet potestati inficiat frenos. Honora dominum tuum: condona peccata conservis tuis, ut & ipse multo magis te honoret, ut in illo iudicii die vulnus tibi ostendat serenum atque clementem, huius tuæ lenitatis memor. citat Gratianus c. 35. causa XXIII. quæst. IV. ex Augustino: Duo ista nomina, cum dicimus homo & peccator, non utiq; frustra dicuntur: quia peccator est, corripere: quia homo, misere: vide & quæ sequuntur, & quæ supra posuimus ad caput XX. §. XII. §. XXI. & XXXVI.

3. Interdum ex sunt rerum circumstantia, ut jure suo abstinere non laudabile tantum sit, sed & debitum, ut ratione ejus, quam hominibus etiam inimicis debemus, dilectionis, sive in se spectata, sive qualiter eam exigit sanctissima lex Evangelii. Sic quosdam esse diximus, pro quorum, etiam si nos imperunt, salute mortem optare debeamus, quod eos sciamus rei communis humanæ aut necessarios, aut valde utiles. Si res quasdam negligi non vult Christus, ne lites subeantur, tanto credendum est, majora à nobis negligi voluisse, ne ad bellum eatur, quanto bellum lite est nocentius.

4. De suo jure virum bonum aliquid relaxare, non solum libertatis, sed plerumq; etiam commoditatis est, ait Ambrosius. Aristides suadet civitatibus συγκαρπὲν καὶ παρὲν ὁ, ἢ αὐτὴν ἡμετέριον, concedere & largiri, si quid sit moderate. Rationem addit: ὥς ἂν γὰρ ἐπὶ ἰδιωτῶν ἐπαυεῖται τὰς ἀγνώμονας καὶ θλασ-

Αααα

Molina tract. II. de Just. disp. 103. Lorca disp. 153. n. 11. Ægid. Regio, de act. supern. disp. 31. du 7. n. 107.
† L. 2. c. 2. §. 6.
† L. 1. c. 1. §. 8.
† L. 1. c. 1. §. 8.
† L. 1. c. 1. §. 8.
8. n. 4. L. 2. c. 2. §. 10. n. 3. c. 23. §. 6.
Eliuaj L. 2. de Off. c. 2.

βλῶναι πνα μάλιν αἰρεῖν ἢ Διὰ Φέροντα πρὸς πνας. Nam & privatorum hominum eos laudatis, qui facili sunt ingenio & damni aliquid subire malunt, quam litigare. Xenophon historiae Græcæ sexto: σωφρονῶν μὲν δὴ πρὸς θεῶν μὴ εἰ μὴ μικρὰ τὰ Διὰ Φέροντα εἴη, πόλεμον ἀναρπείδω. Sapientum est, ne ob graves quidem causas bellum suscipere. Et apud Philostratum Apollonius: πόλεμον ἂν εἰ πρὸς μεγάλων αἰρεῖται; nec ob magnas quidem causas bellum capiendum.

III.1. Circa poenas officii primum nostri est, si non ut hominum * certe ut Christianorum, ut facile ac libenter condonemus, quæ in nos sunt commissa, sicut Deus nobis condonat in Christo, Eph. IV, 32. τὸ γὰρ θεὸς ἰσῶν ἀδόρητον ἵνα ἔσῃ ὡς τὸ ἦν ἱσοῦσθων τῇ κολλάσει γίνε) τῶν ἡδονηκῶτων θεῶν φύσει πρὸς σε τέλει, ait * Josephus: Ira vacare circa ea, ob quæ nocentes pæne mortis sunt obnoxii, ad divinam naturam accedit.

Certe ut Christianorum) Theodosius, ut Antiochenis condonaret crimen in se commissum, à Flaviano Episcopo illis, maxime Christi verbis promotus fuit: Dimitte illis Pater, quia nesciunt, quid faciunt. Narrat Chrysostomus de statuis vicesima.

Josephus) Antiquæ historiae II, 3.

Lib. I. de
Clem. c. 20.
L. un. C. Si
quis Im. ma-
ledix.

2. Seneca de principe: Longe sit in suis, quam in alienis, exorabilior injuriis. Nam quemadmodum non est magni animi, qui de alieno liberalis est, sed ille, qui, quod alteri donat, sibi detrahit: ita clementem vocabo non in alieno dolore facilem, sed eum, qui cum suis stimulis agitur, non proflit: qui intelligit, magni animi esse, injurias in summa potentia pati, * nec quicquam esse gloriosius Principe impune læso. Quintilianus: Svanebimus Principi, ut laudem humanitatis potius, quam voluptatem ultionis concupiscat. In C. Cæsaris laudibus posuit Cicero ut præcipuum, quod oblivisci nihil soleret, nisi injurias. Livius in allocutione ad Augustum apud Dionem: τὰς ἄρχοντας νομίζουσιν οἱ πολλοὶ τὰς μὲν τὸ κοινὸν ἀδικῶν ἐπεξίεναι χεῖρας, τὰς δὲ ἰδίᾳ τι εἰς αὐτὰς πλημμελεῖν δοκῶντας Φέρον. Ita plerique existimant, rectoribus punienda quæ contra communem utilitatem peccatur; quæ verò in ipsos, dissimulanda. * Antonius Philosophus, in oratione ad Senatum; Non enim unquam placet in Imperatore vindicta sui doloris, quæ etsi justior fuit, acrior videtur. Ambrosius in Epistola ad Theodosium: Antiochenis tuam donasti injuriam. Et in ejusdem Theodosii laudibus ad Senatum Themistius: ὅτι σὺ αὐτὴν ἐλάττωσας καὶ τὴν ἀγαθὴν βασιλείαν, ἀλλ' ἐν πειθῇ μείζω φάνεσθαι τῇ ἡδονηκῶτων. Bonum regem oportet his, qui in se peccarunt, superiorem esse, non vicissim nocendo, sed bene faciendo.

2. Nec quicquam esse gloriosius Principe impune læso) Chrysostomus in laude Clementiæ: ἀπαίτω μὲν γὰρ αἰσθῶν τὸ τοσοῦτον δυνά) Διὰ Φέροντας δὲ τὰς

quet. hic ex bellum pecunia nimis possit. R.ij.
impetum seu inferorem omnino hic facere pos.
se quia majori periculo se subtrahit licet na.
constanter et potestior satunde etiam hic mo.
do r. d. n. i. s. i. r. a. v. a. s. i. o. n. e. s. t. e. n. t. a. t. o. r. u. m. i. n. t. u. r.
habundant. Eodem repotendum q. ipsi impe.
retur germanici iuratum invasores vata
pecunia avertent. sed (3) bellum inter pares
redimi infert (4) infirmitate confessionem
hic debet scriptores Galbo p. p. r. a. t. o. r. i. i. n.
p. m. i. s. i. d. i. o. c. o. n. t. r. a. r. i. o. q. u. o. d. n. i. m. i. s. s. e. y. n. i. s.
d. i. o. n. e. s. i. n. c. a. d. e. n. t. i. b. u. s. i. n. s. u. l. s. e. n. t. d. e. q. u. o. p. o. r. p. o. r. i. s.
Legis in f. d. s. s. (2) abiectionem animi eide
neglectum au contemptum ab hostib. (3) e. o. q.
novar. injurias provocat exemplo d. i. c. t. a.
rum qui semper post acceptum a Galbo pe.
cuniam perovener. facti ob. p. a. r. q. u. i. n. i. h. a. m. a. s.
ta. hic modo parben sed. p. p. q. u. i. n. e. i. n. v. e. l. l. o.
i. u. r. a. t. i. o. n. e. s. a. r. q. u. i. n. i. s. i. n. t. e. n. t. i. q. u. i. n. e. i. h. o. s. t. e. m.
i. d. e. o. c. o. n. s. i. l. i. a. h. a. l. l. i. i. n. t. e. r. m. i. t. t. e. n. t. (4) 2. 1.
u. 3. p. 22

§. 3. 2. 3. a) natura magnanimitatis consistit in con-
temptu parvorum et g. parva impedi-
menta negligit magnanimo viator, non qui ob mi-
nuta statim commovetur, sicut
pusillanimo est qui magna timet. Magna-
nimo a ~~super~~ ^{super} ~~in~~ ⁱⁿ ~~putat~~ ^{putat} positus creditur.
Dott. Mor. (ap. II. 9. hinc Tacitus affines
inquit summa rerum curatur vetera q.
tranquillitas habentur.

τὰς ἐν ἐξουσίαις. τὸ γὰρ πάντα ποιεῖν ὅπῃ τε βούληται τῆς βασιλείας, κατέχεν αὐτὸν, καὶ τὰ θεῶν νόμον ἡγεμόνα ποιεῖσθαι τὸ ἐργάζεσθαι, μέγα μὲν εἰς ἐνφροσύνην τε καὶ δόξαν. *Omnem illa hominem ornare insigniter potest: maxime vero eos, qui in imperiis sunt constituti. Nam cum regia potestas omnia permittat, semet retinere, ac divinam legem actionibus suis ducem praeferre, egregium est ad famam gloriamque. Augustinus epist. CIV. quæ est ad Bonifacium Comitem: memento cito agnoscere, si quis in te peccaverit, & veniam postulaverit.*

Antonius Philoſophus) Apud Vulcatium Gallicanum vita Avidii Cassidii.

3. Magnanimus qui sit, eum Aristoteles negat esse *μνησικακόν*, injuriarum memorem: Quod Cicero sic exprimit; nihil magno & præclaro viro dignius placabilitate atque clementia. Hujus eximia virtutis insignia nobis exempla sacrae literæ suppeditant in Mose, Num. 11. 12. & Davide, II. Sam. XVI, 7. Maxime vero id locum habet, ubi aut nos quoque nobis peccati aliquid sumus conscii, aut id, quod in nos peccatum est, ab humana quadam & excusabili infirmitate procedit, aut satis apparet poenitere eum, qui nocuit. *Est ulciscendi & puniendi modus, inquit Cicero, & haud scio, an satis sit, * eum, qui laceſſerit, injuriæ suæ poenitere. Sapiens, inquit Seneca, multa remittit; multos parum sanis, sed sanabilis ingenii servabit, & hæc quidem causæ à bello abstinendi ex dilectione nascuntur, quam ipsis inimicis aut debemus, aut recte impendimus.*

3. *Eum, qui laceſſerit, injuriæ suæ poenitere.*) Procopius Vandalicorum II. *μετὰ μελῶν γὰρ ἐν δέοντι ἐπὶ ταῖς αἰσῶν Πηγῇ γινώσκουσιν συνγνώμονας αὐτοῖς τὰς ἡδικημάτων ποιεῖν εἰωθέν.* Poenitentia in tempore oborients iis, qui peccarunt, ad veniam dandam provocare laeſos solet.

IV. 1. Sæpe verò * nobis ipsis nostrisque præstandum habemus, ne ad arma veniatur. Plutarchus in Numæ vita ait, postquam, iuste posse suscipi bellum, decreviſſent ſeciales, consultatum à Senatu, an ex usu eſſet suscipere. In parabola quadam Christi dicitur, si quis rex cum rege altero bello certandum habeat, primo ſedentem, qui mos est cum cura consultantium, expensurum apud se, an ipse, qui decem millia militum habeat hosti ducenti bis totidem par eſſe poſſit. Quod, si videat se imparem fore, antequam ille intra fines adſit, miſſurum legationem cum mandatis pacis causa.

1. *Nobis ipsis nostrisque*) Procopius Gotthicorum II. Gotthos ita ait locutos Pelisario: ὅταν δὲ αὐτὰ ἑως ἔχῃ, τὰς ἐκατέρων ἡγεμόνας περὶ σὺν ἡμῶν οἰκείας τὴν τῶνδε χειρῶν σωτηρίαν ποιεῖσθαι, ἀλλὰ τὰ τε δίκαια τὰ τε ἔμφρονα, & σφίσι αὐτοῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς σφῶν ἐναντίοις ἐλέεσθαι. *Hæc cum ita se habent, officium erit utriusque gentis rectorum, subditorum sibi salutem non projicere*

Aaaa 2

pro-

De Off. I.

Dried. Lib. II.
de lib. Christi.
c. 6.

Luc. XIV, 31.

*quicquid hic de pace videtur
fieri locum habet inter mi-
noris in gratia
ambitione*

proprie laudis studio, sed ea præferre, quæ & iusta sunt & utilia non ipsis tantum, sed & hostibus.

Consultatum à senatu, an ex usu esset suscipere) Diodorus apud Thucydidem III. ἦν τε γὰρ δὴ το φήνω πᾶσι ἀδικεῖντας, & ἀφ' ὧν το κ' ἀποκρίναναι καλέσω εἰ μὴ ἔυ-
Φέρον. Etiam si enim maxime illos peccasse pronunciem, non unquam, & occidi eos jubeo, nisi expediat.

†††

In parabola) Editiones de Ann. 1642. 1651. legunt fabella, quæ lectio quoque menti Grotianæ conformior, add. h. l. c. 20. §. 48. Interim differentiam fabulæ & parabolæ vid. ap. Dn. Osiand. p. 1266.

Liv. lib. VI.

2. * Sic Tusculani omnia patiendō & * nihil recusando pacem à Romanis meruerunt. Apud Tacitum est: Frustra adversus Ednos quasita bellī causa. Jussi pecuniam atque arma deferre, gratuitos insuper comæatus præbere. Sic * legatis Justiniani Amalasuntha regina negavit armis se certaturam.

2. Sic Tusculani) Vide Plutarchum Camillo.

Nihil recusando) Fecit idem Armeniorum rex Severi tempore, meminit Herodianus libro III.

Legatis Justiniani Amalasuntha) Vide Procopium Vandalicorum II. & Gotth. I.

†††

Omnia patiendō & nihil recusando) Idem de novis Mexicanorum coloniis dicendum, qui, antequam cum Tepanecis veteribus incolis bello decernere vellent, exactiones, primâ fronte licet impossibiles, ope, ut illi ferunt, Diaboli Vizlipuzli penderunt, sicque diu pacem conservarunt, Dapper. in noviss. Descript. Americ. Edit. Germ. 1673. pag. 169. lib. 2. cap. 15.

Lib. VII.

3. Potest & temperamentum adhiberi, ut à Syrmio Triballorum regis factum Strabo memorat, qui Alexandrum Macedonem & insulam Peucen intrare vetuit, & simul donis eum honoravit, ut ostenderet, se, quod faceret, justo metu, non odio aut contemptu ipsius facere. Quod Euripides de Grecis dixit civitatibus, idem ad alios quosvis recte aptes:

De Marte quoties itur in suffragia,

Nemo imminere cogitat mortem sibi:

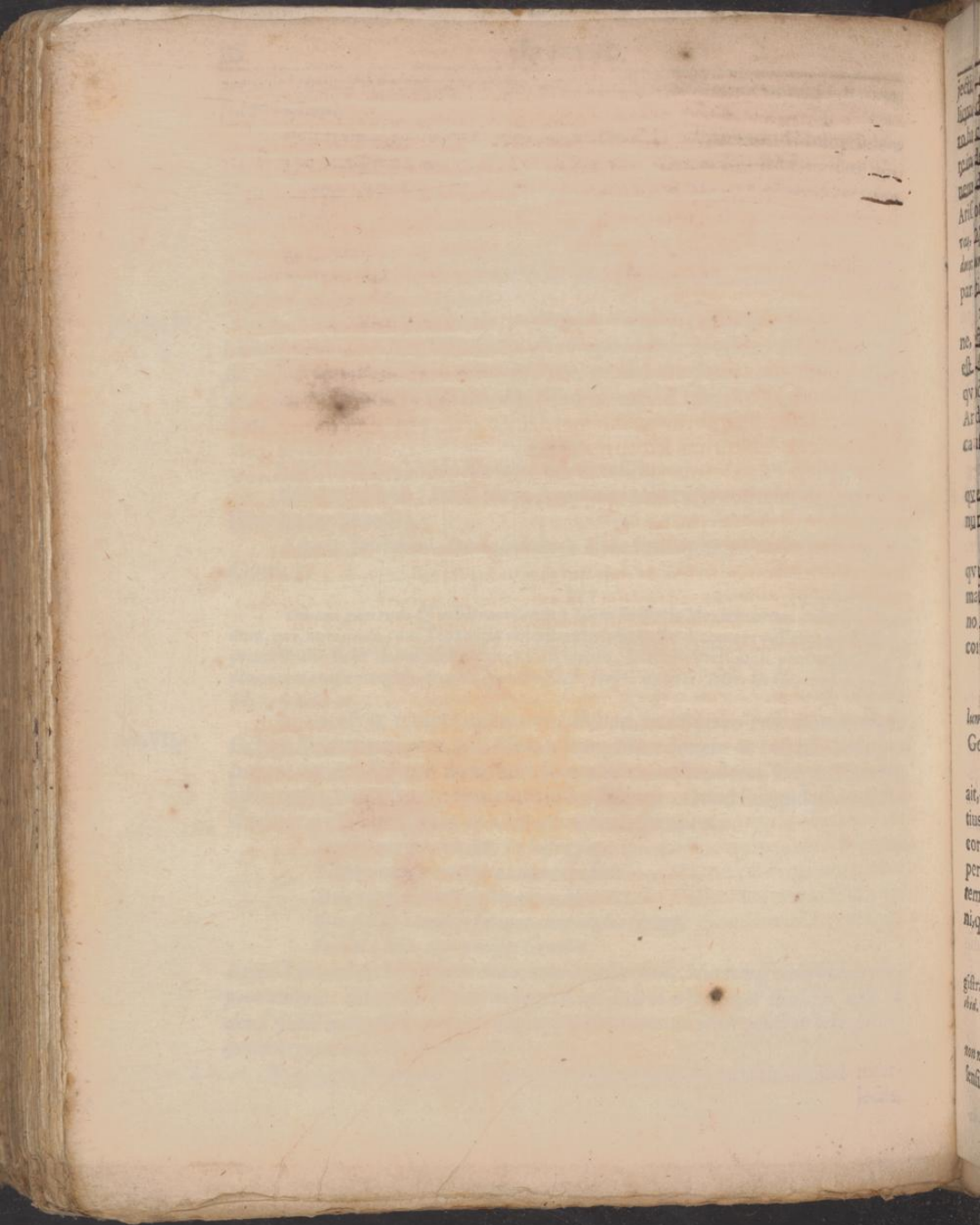
Sed quisq. cladem destinamus alteri:

Quod si in comitiis funera ante oculos ferent,

Furiata bello non perisset Grecia.

Apud Livium est: Cum tuas vires, tum vim fortune, Martemq. communem propone animo. Et apud Thucydidem: ὁ πολέμῳ τὸ πλεονέκτημα ὅσον ἐστὶ πρὶν ἐν αὐτῷ ἡρώδῳι περὶ ἀφ' ὧν τῶν ; Quicquid inopinum accidere potest in bello, priusquam aggrediare, considera.

L. 2. c. 25. §. 4. V. I. Qui deliberant partim de finibus, non quidem ultimis, sed inter-
jectis,

τὸ φιλονεικῆσαι αὐτὸς ἀντιτάττειν ἀπὸ πῶ τι. Sit sane hoc injustum & indignum, quod toleretur. At non, si quid injusti accidit, nos ideo debemus certandi studio nosmet incommotis objicere, Et postea: ὡς περ, οἶμαι, τὰ βῆθη ταῦτ' αὐτῷ σφόδρα πικρὰ καὶ αἰσχεστά, μὴ διωόμεθα ζητῆμεν ὡς τάχα δοπορίαν, μετρίως ὅτι νοχλαῖμεν καὶ ὀρώμεν ἀνάγκη δὲ εἶναι φέρειν ἢ τῶτο, ἢ τὸ τὸ μείζον ἐπερὶ σκοπῶν ὡς καὶ φῶτα ἐπεσθαι. Sicut onera, ubi ita valde nos urgent, ut durare nequeamus, quaerimus abjicere: mediocriter autem pressi, & rebus talibus, ut aut ista aut graviora ferenda sint, in hoc nos componimus, ut quam expeditissime subsequamur. Aristides Sicula secunda: ὅτε μείζον ὁ Φόβος τὸ ἐλπίδου, πῶς οὐκ ἄξιον φυλάττειν: ubi major spe metui est, quomodo non tempus est cavendi?

VI. 1. Exemplum fumamus ab eo, quod inter Galliae civitates consultatum olim narrat Tacitus: Libertas an pax placeret? Libertatem intellige civilem, hoc est: ius regenda per se Republica: quod jus plenum est in statu populari, temperatum in statu optimate, praesertim tali, ubi nemo civium ab honoribus arceatur, pacem vero talem, qua bellum redimatur: & necinum, id est, ut Cicero alibi Gracis verbis hanc quaestionem explicat, ἐὰν μέλλῃ Διὰ τὸ τοῦτο ὅλων ἡ πόλις κινδυνεύειν: Puta, ubi recta aestimatio futuri nihil ferme aliud, quam totius populi exitum, videatur portendere: qualis erat status Hierosolymorum obsessorum a Tito. Hic Cato quid dicturus sit, qui mori, quam uni parere maluit, nemo nescit; quo & illud pertinet:

Quam sit non ardua virtus

Servitium fugisse manu.

Et multa alia ad eum modum.

L. II. c. 6. §. 5.

L. IX. §. 5. n. 2.

II. Paral. XII,

78. Jer. XXVII,

13.

2. At aliud dicitur recta ratio: Vitam felicitet, quæ fundamentum est omnium bonorum temporalium & æternorum occasio, pluris esse quam libertatem; sive utrumque sumas in uno homine, sive in toto populo. Itaque Deus ipse pro beneficio imputat, quod non perdat homines, sed in servitutum tradat. Et alibi svadet per Prophetam Hebræis, ut sese Babylonis * in servitutem dedant, ne fame ac peste moriantur. Quare illud, quanquam laudatum antiquis,

Obsessum Pæno gessit quod Marte Saguntum:

Laudandum non est, nec quæ eo ducunt.

2. In servitutem dedant, ne fame ac peste moriantur) Guido Blandratenfis in oratione ad Mediolanenses apud Guntherum.

Omnia securi pro libertate feremus.

Sed libertatem contempta nemo salute

Sanus amat. neque enim certa susceptio cladis,

Quam vitare queas, nisi cum ratione salutis,

Libertatis amor, sed gloria vana putanda est.

August de
Civ. Dei, I.
XXII. c. 6.

Lib. LXIX.

3. In.

§ 6. n. i (a) quastio mo^o e de bello interno § 6. n. i (c) Quer. an recte fecerint Præces
i. q. ad contentam unius partis gentes ubi se se fideo venerat p. satis est utrum
vite possit servare qm libertatem eligent in stulta servitute intente et ratione dicta
de et ratione in th. n. 2. tum quia pndum vivimus semper spes vere
libertatis supersit q. a. cum ipse paret

§ 6. n. i (b) libertas civilis est quæ opponit^{ur} Belli th. pro utentib^{us} libertatib^{us} gen.
Monarchia alia e naturalis, quæ opponit^{ur} licet dictum ad L. 2. c. 22. et epen.
atur servituti. plo belgarum illustratum

§ 6. n. i (d) sive naturaliter sive civiliter utroq^{ue}
improbandum fuit th. hoc Stacorum opinio
q. non solum non sed et sibi ipsis magis
indecens inferre satig ducunt qm alteri
subjici uti videtur et Seneca d. tra. 1.
3. c. 15 que th. ne dicam Thianisimo d.
saltem recte rationi untrianati facile
patet

Sic et nebatun in ultimo bello Hispano
gallio Hispanis qd bellum vmpantiz vi-
ntly contra Gallos publicaverint.

3. Internecio enim populi in hoc rerum genere pro maximo malo haberi debet. Cicero de Inventione secundo necessitatis hoc ponit exemplum, necesse esse Casilinenfes se dedere Annibali, quoniam necessitati aderat hæc adiunctio, * nisi malint fame perire. De Thebanis, qui Alexandri Macedonis temporibus vixerunt, exstat hoc Diodori Siculi iudicium: *τοῖς ἀνδρείοτερον μάλλον ἢ φρονιμώτερον χησάμενοι προσέπιπον εἰς πάνδημον ἑπαιτέϊον ὅλσθον*: animi * spiritu forti magis, quam prudente, internecionem patrie accersiverunt.

† L. 2. c. 9. §. 6.
c. 21. §. 7. n. 2.

2. Nisi malint fame perire) Anaxilai, qui, ob famem, Byzantium dediderat, hæc defensio fuit: pugnandum hominibus in homines, non in rerum naturam: Ita Xenophon. Procopius Goth. IV. 8 *ἔπεινετο τὴν ἐκείνου τελευτὴν αὐθροῦσι, ἔνθα τις ἐπύκτατο κρείσσων τῶ καὶ αὐτὴν κινδύνῳ ἐλπίς*. Non laudant mortem voluntariam homines, quamdiu spes aliqua est periculo potentior.

Spiritu forti magis, quam prudente) Idem cum explicasset consilia belli suscepti ab Sithonienfibus post Alexandri mortem, ait saniorum iudicio eos *πρὸς εὐδοξίαν ἐν βεβηλείᾳ. τὰ δὲ συμφέροντα διημαρτηκέναι*, ad gloriam quidem recte consuluisse, sed ab utilitate aberrasse: ut qui properassent *ἀγνοῦντες καὶ μηδεμίαν αἰδύνην κατεπεύχοντες*, periclitari nulla necessitate impellente; ne Thebanorum quidem tam nobili clade passi se admoneri.

4. De eo quem diximus Catone & Scipione, qui post victoriam Pharsalicam cedere Cæsari noluerunt, iudicium exstat apud Plutarchum: *αἰτίαν ἔχουσιν ὡς πολλὰ καὶ ἀγαθὰ ἄνδρες ἐν λιγυρῇ θανάλωσάντες ὅτι ἀναγκαῖοι*: culpandi sunt, tanquam qui viros multos & egregios in Africa perdidissent, nullo opere pretio.

5. Quod autem de libertate dixi, idem de aliis rebus expetibilibus dictum volo, si oppositi mali majoris iustior aut par sit expectatio. Nam, ut recte Aristides, moris est navem servare rerum non vectorum jactu.

†††

Nāsem (servare rerum non vectorum jactu) Sed quid si necessitas sit talis, ut, nisi jactu unius vel alterius vectoris, salvari queas? Vid. Diss. de Just. Permiss. cap. 2. §. 14.

VII. In penis quoque exigendis illud maxime observandum est, ne unquam eo nomine bellum suscipiatur in eum, cui paræ sunt vires. Nam, ut iudicem civilem, ita, qui armis facinora velit vindicare, multo esse validiorem altero oportet. neque vero prudentia tantum, aut suorum caritas exigere solet, ut bello periculo se abstineatur, sed sæpe etiam iustitia, rectoria scilicet, quæ ex ipsa regiminis natura superiorem non minus ad curam pro inferioribus, quam inferiores ad obedientiam, obligat. Cui consequens est, id, quod recte à Theologis est traditum, regem, qui ob causas leves, aut ad exigendas penas non necessarias, & magnum sacrum periculum trahentes, bellum suscipit, teneri subditis ad reparationem & damnorum, quæ inde oriuntur,

(m). 2. 3. c. 2. §. 14.
c. 5. §. 6.

Cajet. 2. 2. q. 95
art. 8. Molina,
tract. I. de Justitia, c. 102.
† L. 3. c. 2. §. fin.

L. D. A.

tur. nam, etsi non in hostes, in suos tamen veram committit injuriam, quibus talibus de causis tam gravi malo eos implicat. Livius: *Justum bellum, quibus necessarium, & pia arma, quibus nulla, nisi in armis, relinquitur spes.* optat hunc statum Ovidius Fastorum I.

Solagerat miles, quibus arma coercet, arma.

†††

Cui pares sunt vires) Competit quidem sapius huic iustitia belli; sed tamen, si viribus non est par, vel superior, de facili propter eventum belli maximè dubium, subditos suos, imò totam Remp. extremo excidie victoris, licet injustissimi, exponere possit. Igitur hanc cautelam posuit Grotius.

In suos tamen veram committit injuriam) Etenim verba sunt Molin. de J. & J. Tr. 2. disp. 102. num. 8. pag. 418. si prudentis arbitrio tale bellum futurum est in detrimentum maximum suæ Reipublicæ, quia vires non habet ad superandum, vel quia cum momento suæ Reip. bonique communis emolumento, subditos suos maximis periculis & detrimentis exponet, redditus publicos in eo infumet, Remp. novis tributis & exactionibus gravabit, &c. sane culpa erit lethalis contra iustitiam adversus suam Remp. ejusmodi bellum suscipere, si commodè ab eo possit abstinere. Respublica namque non est propter Regem, sed Rex propter Remp. ut illam defendat, administret & gubernet, non ad suum arbitratum, vanitatem & commodum, sed ad Reip. commune bonum: quo fine adductæ gentes præfecerunt sibi Reges ac Principes, atque eis id jus, quod habent, potestatemque tribuerunt. Unde rectè Aristotel. 4. Pol. c. 10. hoc constituit discrimen inter Regem & Tyrannum, quod Tyrannus in proprium commodum & quæstum: Rex verò in commune & publicum bonum Remp. administret.

VIII. * *Rara ergo belli sumendi causa est, quæ omitti aut non possit, aut non debeat*, puta cum jura sunt, ut Florus loquitur, armis sæviora. Seneca incurri ait in pericula, ubi quiescenti paria metuntur, aut etiam pejora: quem sensum Aristides sic extulit: *ὅτε καὶ ἀδύλον ἢ τὸ μέλλον αἰετοῦ κινδυνεύειν, ὅταν τὸ τῶν ἡσυχίων ἀγεῖν φανερώς χρεῖται ἢ*, *Miseram pacem bello bene mutari*, ait Tacitus, nempe cum, ut idem ait, aut ausos libertas sequitur, aut victi iidem erunt: aut ubi (ut Livius loquitur) pax servientibus gravior, quam liberis bellum. Non si, ut apud Ciceronem est, apparet futurum, ut si victus eris proscribaris; si viceris, tamen servias.

Rara ergo belli sumendi causa est quæ omitti aut non possit aut non debeat) Servius ad illud in X. Aeneidos:

Iram miserrantur inanem

Amborum & tantos mortalibus esse labores.

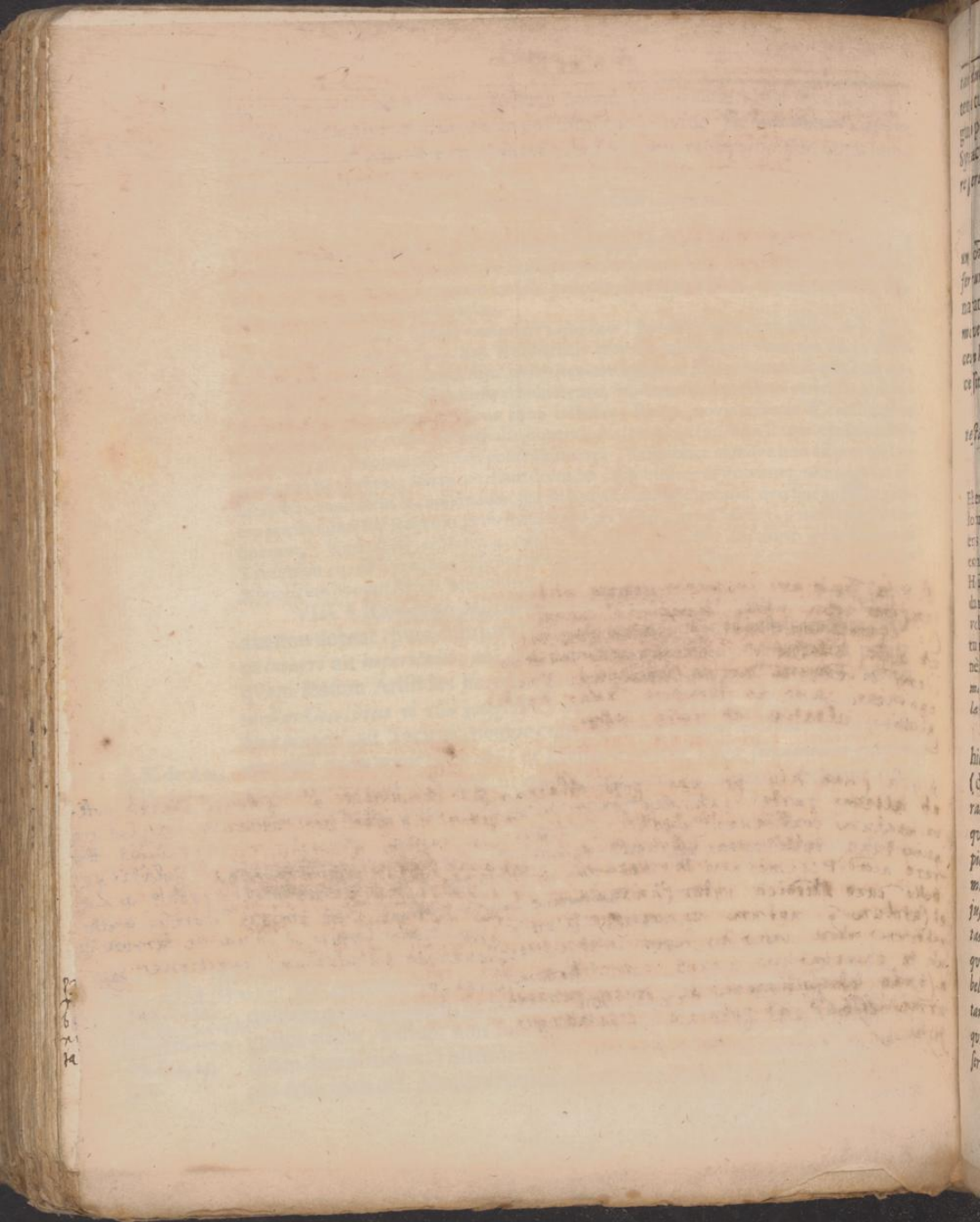
Quia nulla causata iusta est, ut propterea bellum geri debeat.

IX. *Alterum belli tempus, si, ita ut oportet rem astimanti, à jure & quidem quod momenti sit maximi, simul stent vires.* Hoc est, quod Augustus aiebat, bellum non suscipiendum nisi cum major emolumenti spes, quam damni metus, ostenderetur. Et quod de prælio dicere solebant Scipio Africanus & L. Æmilius Paulus, idem huc non male aptaveris: *Non decertandum*

pro rara legi potest
ut vera est
bella ad Suet. c. 24.
non utique necesse
est
† h. L. c. 25.
S. 2.

S. 8. (a) Facit hoc loquendi genere utitur
tempore ipsa pace fuit 2. i. annal.
C. i. exemplum fuit in pace progressi
et ante illam in edicto fernandino
idem dicendum de ruperi pace Nou.
ogamensi cum eo tempore nobis expta
salvia, alsatia et pars belgy.

S. 9. (a) Quia nio et an post oblatam S. 9. (b) hoc e. qd politici dicunt pote
ab altera parte satisfactionem bellum p. am. cauti. qm. actionib. casib. d. ne
inchoatum continui possit p. negotio haberi exemplum suppeditat d. q.
quia quia belli causa est p. rati. Not. alano d. p. n. politici.
vero ac id. p. exemplum th. habuimus in 1. i. fol. 103. Contra tm. Hippolyt a La.
bello d. aro. stuedio inter christianum. 4. p. d. Not. et stat. imp. domini a. m.
et cardum. 7. natum et uxoris. 7. p. d. Not. et stat. imp. domini a. m.
veterum. non inter hos reger. interce. p. rati. q. d. Not. et stat. imp. domini a. m.
ubi th. observatum d. aro. post oblatam. 6. Not. et stat. imp. domini a. m.
a cardo satisfactionem sed quia jam. pagina. (6)
armis essent post potuisse felicit. ger.
p. rati.

10
11
12
13
14

tandum esse, * nisi summa necessitudo, aut summa occasio data esset. Locum autem tum maxime hoc habebit, cum spes est, * terror ac fama, nullo aut exiguo periculo, rem confici posse: quale erat Dionis consilium ad liberandas Syracusas. In epistolis Plinii est: quod est pulcherrimum victoriae genus, terrore perdomuit.

Gell. I. XIII.
c. 3. Val. Max.
I. VII. c. 2.
Diod. I. XVI.

Nisi summa necessitudo) Plutarchus Gracchis: τὸ αἰεὶ ἔχοντες ἀνδρῶν καὶ θεῶν οὐδὲν οὐδὲν, ὅτε ἰατρικόν, ὅτε πολιτικόν. Extra summam necessitatem ferrum inferre, nec boni medici est, nec boni praesidis. Marciani dictum apud Zonaram: μὴ δὲν ὅπλα βασιλεῖα κινεῖν, ὥς εἰρηνοῦσιν ἐξόν. Non debere regem arma movere quamdiu pace fini liceat. Augustinus L. epistola ad Bonifacium, Pacem habere voluntatis est: bellum autem debet esse necessitas, ut liberet Deus a necessitate & conservet in pace.

Terrore ac fama) Leo spernens tela diu se terrore solo tuctur, ac velut cogi testatur. Habet id Plinius Historia Naturalis VIII. c. 16.

†††

Terrore perdomuit) Naucler. Generat. 31. Cunradus, inquit, misit fratrem suum Eberhardum, ad vastandam Saxoniam, qui appropinquans urbi Heresberg multa superbe locutus est: sed ecce Saxones ei occurrunt, & usque ad interuentionem sternunt. Audiens autem Rex male pugnatum à fratre, congregata omni virtute Francorum perrexit contra Heinricum, ac tentavit oppidum Gruna expugnare, praemisit tamen legatos ad Heinricum, sponte se velle dare? Qui, dum venirent in conspectum Heinrici Saxo quidam Dietmarus, vir bellicosus, adest: Ne, inquit, Domine, cures, adveniet tibi, quas voluisti, copias, triginta Legiones, nil vereare. Hæc dolo locutus est, nullas enim copias tum adducere valebat. Legati tamen regis infectare redeunt, narrata referunt, mox mane ante lucem, relictis castris, Franci unusquisque ad sua redeunt. Fecit hoc modo Dietmarus serbo, quos sincere non valuisse Heinricum ferro. Jung. Matth. Flac. de Translat. Imper. Roman. ad German. cap. 3. pag. 57.

X. i. Sæva res bellum est, inquit Plutarchus, cumulumque secum trahit injuriarum & insolentiae: Et sapienter Augustinus: Quorum malorum (de his loquitur, quæ ex bello nascuntur) multas & multiplices clades duras, & diras necessitates, si, ut dignum est, eloqui velim, quamquam nequam, sicut res postulat, possim, quis erit prolixa disputationis modus? Sed sapiens, inquiunt, iusta bella gesturus est: quasi non, si se hominem meminit, multo magis dolebit iustorum necessitatem sibi existisse bellorum: quia, nisi iusta essent, ei gerenda non essent: ac per hoc sapienti nulla bella essent. iniquitas enim partis adverse iusta bella ingerit gerenda sapienti, imo & necessaria: quæ iniquitas homini * utique dolenda, quia hominum est, & si nulla ex eo bellandi necessitas nascatur. Hæc itaque mala tam magna, tam horrenda, tam seua, quisquis cum dolore considerat, miseriam necesse est fateatur. quisquis autem vel patitur ea sine animi dolore, vel cogitat, multo utique miserum ideo se putat beatum, quod & humanum perdidit sensum. Idem

Vita Camil.
De Civit. Dei.
I. XIX. c. 7.

Bbbb

alio

Lib. IV. de Civ.
vit. Dei, c. 15.

alio loco: *Belligerare malis videtur felicitas, bonis necessitas.* Maximus autem Tyrius: *ἡ δὲ πολέμειν χρεία καὶ ἀφ' ἑλῆς τὸ ἀδικον ἐλθεῖν ἀντὶς τὸ ἀναγκαῖον*: de bello etiam si demas injustitiam, ipsa per se necessitas miserranda est. Idem: *Φάνεται ὁ πόλεμος τοῖς μὲν δίκαιοις ἀναγκαῖος, τοῖς δὲ ἀδικοῖς ἐκαστος*: Apparet bellum a justis non sumi, nisi necessario, ab injustis sponte.

1. *Ἰτιγ, dolenda*) Lacedæmonii in oratione, quæ extat apud Diodorum Siculum libro XIII. *θεωρῶντες τοὺς ἐν τῷ πολέμῳ φιλονεικίας πολλὰ καὶ δεινὰ πᾶσι ποιεῖσας, οἴομεθα δὲν φανερόν ποιεῖσθαι πᾶσι καὶ θεοῖς καὶ ἀνθρώποις ὅτι τῶν ἡμετέρων πάντων ἐσμὲν αἱτοί.* Cum videamus, ex bello plurimas inimicitias, plurima atrocitas oriri, nostri officii duximus, cunctis Dis hominibusque testatum facere, causam horum a nobis non esse. Plutarchus Numa: *τί ἐν Φήσῃ τις, οὐκ ὅτι τὸ βέλιον προήλθεν ἡ Ρώμῃ τοῖς πολέμοις, ἐξωπλῖν ἐξώτημα μακρὸς διποκρίσεως δεόμενοι πρὸς ἀνθρώπους τὸ βέλιον ἐν πλάτῃ, καὶ τρυφῇ, καὶ ἡγεμονία, μᾶλλον ἢ σωτηρία καὶ περὶ αὐτῆς καὶ τῇ κατὰ δικαιοσύνης ἀντιθετικῇ πηρῇ.* Hic si quis mihi dixerit, nonne Roma per bella profecit plurimum, quæstionem moverit longe responsionis egentem, apud homines, qui profectum ponunt in opulentia, in deliciis, in imperiis militaribus; non in salute populi, in lenitate, in iustitia, suo contenta. Stephanus medicus Chosroï Persarum regi apud Procopium Persicorum II. *ἐκὼν, ὡς κράτιστε βασιλεῦ, φόνος σοὶ καὶ μάχας ἐργάζομαι καὶ πόλεων αἰδοῦν ποδισμῶς, ἢ μὲν ἀλλαντῶσας ὀνομάτων παρέσαι τυχάν.* Idem de arachnæ *δοκεῖν, ὅς μήποτε ἔσαι.* Tibi, Rex maxime, in cadibus et pugnis et urbibus subigendis occupato alia sorte nomina contingant, bonus autem, ut per hæc credaris, fieri nequit. Adde locum egregium Guicciardini libro XVI.

Alian. lib.

XIV. c. 22

2. 2. 1.

2. Cui Senecæ illud addendum, non esse homini homine prodige utendum. Philiscus Alexandrum monebat, ut gloriæ quidem studeret, sed ea lege, ne se pestilentiam aut magnum morbum faceret: intelligens populorum occisionem, desolationem urbium, pestilentiam esse opera: nihil autem magis esse regium, quam consulere omnium saluti, quæ pace continetur.

1. Paralip. 23, 8.

Basil. ad Am-
phil. X, 13.

3. Si jure Hebræo, & qui non volens hominem occidisset, fugere debet: Si DEUS à Davide, qui pia bella gessisse dicitur, ideo templum suum ædificari vetuit, * quod multum sanguinem fudisset: Si apud Græcos veteres expiatione opus habebant etiam, qui sine culpa manum cæde maculassent: quis non videat, præfertim Christianus, quam res sit infelix & mali ominis, quantoque nifu fugiendum bellum, etiam non injustum? Certe apud Græcos Christianismum professos diu observatus est canon, quo sapienter * ad tempus arcebantur, qui hostem in quacunque bello interfecis-

sent.

Storiam divinam ead. suscepit.

3. Quid

§. 10. n. 2 (a) ob cognationem naturalem, milites in aere infecti martiribus eorum
consistit in communione humana naturae parentur resistere patriarcha constat
participatione de quo plura ad prol. n. 4. inopolitany et magis aliter et in
conclusionem inde formationis et ad §. 3. c. 2. §. 1. quod pacto illi qui in bello occi-
dit y. pacem qualibus eorum legibus se. rent vel converterentur martires iura
eandem in potent aut Martiribus paret quos

\$10. n. 3. (b) Thianisui n. principium in
chantate consistit. hinc cum Nicephoro
phocae milicia studiosissime saepe ut
militaret in acie interfecti martirij ex
tra parentur resistere patriarcha constanti
nopolitana et praecipue sacerdotum au
toritate quod postea illi qui in bello con
sueverunt vel considerantur martires ve
ni possent aut martirij pariter quos
sacerdotum carorum carumque notaretur
eorum ad benedictam illam et sanctam co
munione acceret forent fol. 162 apud
Turcas a. firma lex et persuasio est
quod curia in bello ultra Thianisui in
venit recta ad eorum militem
Hoc opinum Turci milicia conservat
a annotant. autor staty Turci p. i.
c. 3. Conf. Hist. Civilis. 55 ult. hinc ad
83. post cladem ad Viennam Turca
solemnem festum 40000 Martirum in
stitueret illorum fol. qui ad Viennam
claderant Sed Quia: an et Thiani

militēs pugnantes contra Turcam pro
matrimonio Katani R. reg. Hibernorum
in bellorum contra Turcas causa est
in civilis. cum non tam de religione
quo regno certetur inter tm. causa pie
avocet de beatitudine non dubitatione.

pro subitis bellum iuste suscipi patet
et natura subjectionis. alter n. alteri
impenio se subiecit ut tuncatur et
et natura reipub. cuius membra sunt
subditi iam corpus est membra dicitur

3. *Quod multum sanguinem sudisset*) οὐκ ἔπιτρέψης δὲ πολλὰς πολεμίας ἡρωισμῶν καὶ φόνον ἔχθρων μεμιασμῶν. Non permisit templum struere ei, qui multa bella bellasset, pollutusq; esset hostili quidem attamen sanguine. Verba sunt Josephi libro VII. cap. 4. ubi & plura in hanc sententiam sequuntur. Plinius libro VII. c. 25. post relata Caesaris Dictatoris praelia, Non equidem in gloria posuerim, tantam etiam esse coactam humani generis injuriam. Philo de vita Mosis: καὶ γὰρ εἰ νόμιμον αἰκῶν ἐχθρῶν σφάγαι, ἀλλ' ὅτε κτείνων ἀνθρώπων, εἰ καὶ δικαίως καὶ ἀμυνόμενος καὶ βιάσει, ἵσταται εἶναι δοκεῖ διὰ τὴν ἀνομιάν τε καὶ κοινὴν συγγένειαν. ἔχθρην καὶ ἐχθρῶν ἐδέχθη τοῖς κτείνουσι πρὸς ἀπαιδευτὴν τὸ νομιζέμενον ἄγος γενέσθαι; Quamvis enim legibus permixtae sint hostium occisiones, attamen quisquis hominem interfecerit, quamvis juste, quamvis ad sui salutem, quamvis coactus, aliquid labis contraxisse creditur propter illam communem a summa causa venientem cognationem. Quapropter & purificatione quadam opus habebant tales interfectores, ad eluendum, quod commissum videbatur, piaculum.

Ad tempus) Triennio. Zonaras Nicephoro Phoca.

CAPUT XXV.

De causis belli pro aliis suscipiendi.

I. Bellum suscipi jure pro subditis:	si quis aut sibi metuat, aut etiam nocentis vita.
II. Non semper tamen suscipiendum:	
III. An subditus innocens hosti dedit pos-
sit, ut periculum vitetur.	IX. An pro subditis alienis defendendis
justum sit bellum distinctione expli-
catur.
IV. Bella idem jure suscipi pro federatis
equalibus & inequalibus,	IX. Injustas esse societates & mercena-
riam militiam sine causarum discrimi-
ne.
V. Et pro amicis:	
VI. Imo & pro hominibus quibus-
vis:	X. Etiam precipue praedae aut stipendii
causa militare vitiosum esse.
VII. Posse tamen id sine peccato omitti,	

I. 1.

Supra, & cum de his, qui bellum gerunt, egimus, dictum ostensumque à Lib. I. c. V. §. I. Spobis est, naturaliter non tantum unumquemque sui juris esse executorem, sed & alieni, quare, quæ causa justa fuerit ipsi, cujus res agitur, eadem jus-
ta sunt iis, qui aliis opem ferunt.

2. Prima autem maximeque necessaria cura * pro subditis, five qui Navar. XXIV, familiaris, five qui civili subsunt imperio; sunt enim quasi pars rectoris, 13.
ut ibidem diximus. Sic pro Gabaonitis, qui se populo Hebræo subiece- Jos. X, 6.
rant, arma sumit is populus duce Josua. Majores nostri, inquit Cicero ad Vvrites, saepe mercatoribus ac naviculariis injuriosius tractatis, bella gesse- Verr. II.
runt. Alibi: Quot bella majores nostri susceperunt, quot cives Romani injuria

Bbbb 2

affecti,